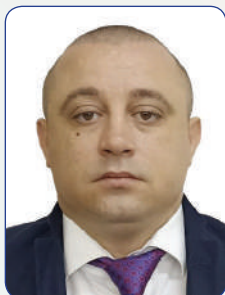

CZU: 343.132

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2022.2\(61\).05](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2022.2(61).05)

ASIGURAREA RESPECTĂRII DREPTURILOR OMULUI – CONDIȚIE A ADMISIBILITĂȚII REZULTATELOR ACTIVITĂȚII SPECIALE DE INVESTIGAȚII ÎN CADRUL PROBATORIULUI

Vitalie JITARIUC,
doctor în drept,
comisar principal la Inspectoratul
Național de Investigații
<https://orcid.org/0000-0002-9361-4460>

SUMAR

Activitatea specială de investigații este specifică și diversificată, din care considerente și aspectele juridice ale acestei activități sunt multiple, deosebite și destul de variate. Diverse probleme, aprecieri și opinii în privința acestei activități presupun soluționarea unui spectru larg de chestiuni legate de diferite ramuri de drept, ceea ce determină necesitatea unei cercetări complexe a unui spectru larg de probleme determinate de activitatea specială de investigații. De asemenea, la momentul de față a devenit actuală necesitatea perceperii și interpretării științifice a prevederilor legislației privind activitatea specială de investigații, a sensului ei în raport cu practica judiciară în vederea soluționării unor sarcini concrete, stabilite prin lege. Subiectul activității speciale de investigații și al admisibilității și folosirii rezultatelor ei în cadrul probatoriului au reprezentat întotdeauna obiectul unei atenții sporite din partea specialiștilor din domeniu. Or, la momentul de față această activitate este înfăptuită nu în vederea satisfacerii curiozității organelor de stat și a colaboratorilor acestora, ci pentru soluționarea sarcinilor legate de lupta cu infracționalitatea.

Cuvinte-cheie: *proces penal, ofițer de investigații, drepturi, libertăți, garanții procesual-penale, restrângere, proporționalitate, admisibilitate, respectare, asigurare.*

Introducere

Întrebarea referitoare la folosirea informațiilor obținute în rezultatul activității speciale de investigații în procesul penal este discutată de mult timp și, în măsura acumulării experienței în acest domeniu, vectorul cercetărilor științifice s-a re-deplasat de la negarea categorică a unei asemenea posibilități spre identificarea condițiilor în care informațiile activității operativ-investigative pot fi aplicate în cadrul probatoriului. Actualmente, o asemenea

ENSURING COMPLIANCE WITH HUMAN RIGHTS – A CONDITION OF ADMISSIBILITY OF THE RESULTS OF THE SPECIAL INVESTIGATIVE ACTIVITY IN EVIDENCE GATHERING

SUMMARY

The special investigative activity is specific and diversified, of which consideration the legal aspects of this activity are multiple, special and quite varied. Various issues, assessments and opinions regarding this activity involve the resolution of a wide range of issues related to different branches of law, which determines the need for a complex investigation of a wide range of issues shaped by the special investigative activity. Also, at present, the need to scientifically perceive and interpret the provisions of the legislation on special investigative activity, its meaning in relation to judicial practice in order to solve specific tasks, established by law, has become topical. The subject of the special investigative activity and the admissibility and use of its results in evidence gathering have always been the subject of increased attention from specialists in the field. However, at the moment, this activity is carried out not in order to satisfy the curiosity of the state bodies and their collaborators, but in order to solve the tasks related to the fight against crime.

Key-words: *criminal trial, investigating officer, rights, freedoms, criminal procedure guarantees, restriction, proportionality, admissibility, compliance, ensuring.*

posibilitate este prevăzută prin norme de drept care reglementează activitatea procesual-penală și operativ-investigativă. Or, conform prevederilor art. 93 alin. (4) din Codul de procedură penală [2] al Republicii Moldova, „datele de fapt obținute prin activitatea specială de investigații pot fi admise ca probe numai în cazurile în care ele au fost administrate și verificate prin intermediul mijloacelor prevăzute la alin. (2) al acestui articol, în conformitate cu prevederile legii procesual-penale, cu respectarea drepturilor și libertăților persoanei sau cu restricția unor drepturi și libertăți autorizată de

către instanța de judecată”. De asemenea, în conformitate cu art. 24 alin. (1) din Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații [8], „rezultatele măsurilor speciale de investigații pot servi drept temei pentru efectuarea altor măsuri speciale de investigații în scopul prevenirii criminalității și asigurării securității statului, ordinii publice, precum și în calitate de probe dacă au fost efectuate în cadrul unei cauze penale”. Este în acord cu aceste norme și art. 94 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, care fixează datele neadmise ca probe în procesul penal. Toate aceste formulări, deși determină anumite dubii și interpretări, sunt, de facto, foarte clare și simple: informațiile obținute în procesul activității speciale de investigații, prezentate organului de urmărire penală sau instanței, pot fi folosite în calitate de probe, dacă respectă cerința admisibilității.

Metodologie

Baza metodologică a cercetării cuprinde metoda dialectică de percepere a realității obiectiv-subiective și, respectiv, procedeele structural-funcționale și sistemele de analiză. La elaborarea studiului au mai fost aplicate metode logice – juridice și comparative.

Baza teoretică a cercetării include prevederi ale logicii, lucrări fundamentale din domeniul procesului penal, dreptului constituțional, din criminalistică și activitatea specială de investigații. Baza normativă a cercetării este constituită din prevederile Codului de procedură penală al Republicii Moldova, ale Legii Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații din 29.03.2012, regăsindu-se, în același timp, și în normele de drept constituțional [1] și internațional [3; 4; 10].

Pertinența și admisibilitatea informațiilor operative-investigative

Întrebări referitoare la relevanța informațiilor operative-investigative, de obicei, nu apar. Activitatea operative-investigativă este axată, din start, pe descoperirea infracțiunilor, adică pe obținerea informațiilor care confirmă faptul comiterii infracțiunii și indică la făptuitor. Din acest considerent, „rezultatele ei posedă, cu bună-știință, una din calitățile probelor procesual-penale – relevanța, deoarece indică la faptele care constituie obiectul probatoriului în cauzele penale” [25, p. 106]. În literatura de specialitate este întâlnită și următoarea opinie: „Actualmente, caracteristica juridică a rezultatelor activității speciale de investigații se află într-o concordanță analogică cu caracteristica probelor în procesul penal, ceea ce-i atribuie activității operative-investigative o înaltă calitate gnoseologică și putere de argumentare” [22, p. 220].

Cu mult mai dificilă este întrebarea referitoare la admisibilitatea rezultatelor activității speciale

de investigații. Datele, informațiile care se conțin în ele sunt obținute pe cale neprocesuală, adică în condiții de lipsă a garanțiilor privind drepturile și libertățile persoanei, prevăzute de legea procesual-penală. Indiferent de faptul că Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații prevede respectarea drepturilor și libertăților persoanei în calitate de principiu al activității operative-investigative (art. 3, pct. b), caracterul confidențial, secret al unei părți impunătoare a măsurilor speciale de investigații îngrădește posibilitatea aplicării regulilor de administrare a probelor specifice procesului penal. De aici reiese că în calitate de probe în cauzele penale nu pot fi folosite toate informațiile obținute în rezultatul activității speciale de investigații. Pentru aprecierea rezultatelor activității speciale de investigații ca probe admisibile se cer a fi respectate, minimum, următoarele două condiții principale:

- 1) sursa de obținere a informațiilor prezentate instanței în calitate de probe trebuie să fie cunoscută și posibilă de verificat;
- 2) nivelul de garantare a drepturilor și libertăților constituționale ale persoanei în procesul efectuării măsurilor operative-investigative trebuie să corespundă cerințelor prevăzute de legea procesual-penală. Or, în condițiile unor cerințe mai puțin dure față de probele obținute pe cale operative-investigativă, își pierde sensul dispozițiile legii procesual-penale.

În virtutea acestui fapt, imposibilitatea divulgării forțelor și mijloacelor conspirative folosite în procesul activității speciale de investigații determină inadmisibilitatea utilizării informațiilor obținute secret, din motive de necunoaștere a sursei și a imposibilității verificării siguranței și temeiniciei sursei. Avem în vedere postulatul incontestabil al teoriei probelor și probatoriului care nu poate fi pus la îndoială.

Din acest considerent, urmează să ne împotrivim cu vehemență încercărilor de a justifica posibilitatea folosirii împotriva învinutului a celor declarate de el în procesul efectuării măsurilor operative-investigative, a informațiilor referitoare la învinuit administrate prin audierea ofițerilor de investigații sau a „martorilor acuzării din categoria informatorilor”, care, de multe ori, nu pot fi prezenți pe viu din motive de conspirație [21, p. 17]. Rezultatele măsurilor operative-investigative secrete pot fi folosite în cadrul probatoriului doar cu condiția că acestea vor obține forma procesuală corespunzătoare.

De exemplu, dacă dintr-o informație confidențială a parvenit o informație relevantă pentru cauza penală ea poate fi legalizată doar pe calea audierii confidentului în calitate de martor conform cerințelor legii procesual-penală. Înregistrările audio-video, fotografiile, alte înregistrări efectua-

te de către această persoană în procesul activității operative pot fi prezentate organelor de urmărire penală și folosite ulterior în calitate de probe doar după verificarea lor corespunzătoare. Organul de urmărire penală este în drept să efectueze acțiuni de urmărire penală privind descoperirea, ridicarea și examinarea surselor de informații la locul de aflare a acestora, indicat de organul operativ-investigativ. Însă, în acest caz, după cum susține majoritatea cercetătorilor, probe vor fi nu datele operative-investigative care indică asupra posibilei surse de obținere a informațiilor, ci informațiile obținute prin mijloace procesual-penale de către subiectul activității procesual-penale [19, p. 66-72; 23, p. 86-116; 24, p. 57-59]. Controlul admisibilității și veridicității acestor informații se efectuează în baza regulilor generale referitoare la verificarea și aprecierea probelor.

Admisibilitatea unor categorii de măsuri operative-investigative

Altminteri, urmează a fi soluționată chestiunea referitoare la admisibilitatea rezultatelor unor asemenea măsuri cum este experimentul operativ, achiziția de control, livrarea controlată, în cadrul căroră are loc constatarea, curmarea și descoperirea infracțiunii comise (darea și luarea de mită, coruperea pasivă, coruperea activă, comercializarea drogurilor, procurarea sau vânzarea de arme etc.). Fixarea rezultatelor unor asemenea măsuri operative-investigative reprezintă confirmarea, dovada faptului comiterii infracțiunii. Aceste rezultate reprezintă „produsul informațional finit” [22, p.220], care nu poate fi supus anumitor transformări. El fie se acceptă, fie nu, în dependență de faptul dacă măsura operative-investigativă este legală sau ilegală, dacă a fost sau nu respectat regimul juridic al efectuării acestei măsuri, prevăzut de lege. Informațiile nu pot fi examinate ca probe, dacă au fost obținute prin intermediul provocărilor în scop de creare artificială a probelor în acuzare sau prin șantaj, adică prin comiterea infracțiunilor.

Probele referitoare la o infracțiune care a fost comisă în urma unei provocări polițienești sunt excluse. Provocarea este ilegală, pentru că poliția a fost instituită pentru a lupta contra delincvenței care se produce și nu pentru a crea ea însăși delincvența. În acest fel, dacă este stabilită, provocarea viciază iremediabil urmările, întrucât declarația obținută în urma unei provocări este urmarea acțiunii ilegale a agentului autorității și nu poate servi drept bază legală unei urmăriri sau unei condamnări, chiar dacă privește infracțiuni anterioare celei care a fost determinată prin provocare [9, p.86-87; 17, p.266-297].

Folosirea colaboratorilor confidențiali pentru îndeplinirea acțiunilor evident provocatoare determină prezența intenției ofițerului de investigații de a comite infracțiunea cu folosirea directă a mijloacelor-confidenți pentru crearea condițiilor și a pre-

gătirii psihologice a persoanei de a comite infracțiunea. În aceste condiții, informația operativă inițială are doar un caracter general, iar acțiunile ilegale ulterioare sunt inițiate prin folosirea confidenților [13, p. 197; 26, p. 110].

În numeroase țări, polițiștii folosesc maniera de a întinde veritabile capcane delincvenților pentru a-i pune sub acuzație. Sunt cunoscute două feluri de capcane: una pentru care poliția utilizează serviciile unor terți care vor juca rolul de agenți provocatori și care, bineînțeles, vor fi remunerați, fie în bani, fie, dacă sunt complici la comiterea faptelor, printr-o reducere a acuzațiilor; alte, pentru care poliția utilizează un personal specializat [9, p.127-128; 12, p.489-490; 13, p.197]. Este de menționat că în practica judiciară a organelor de drept a unor state, urmărirea penală pentru fapta provocată este exclusă în cazul în care provocatorul obține încrederea infractorului cu ajutorul „ipocriziei, vicleniei deosebite sau printr-un comportament evident amoral [13, p.197; 18, p.92-93]”.

Provocarea și admisibilitatea rezultatelor activității speciale de investigații

Doctrina a considerat că incitarea la comiterea unei infracțiuni de către un membru al autorității judiciare, pentru ca apoi să o reproșeze celui care a comis-o, este, prin excelență, un procedeu nelegal sau, cu alte cuvinte, negarea însăși a unui proces echitabil [5, p.382; 13, p.197].

Conform autorului M. Udroui, este interzis organelor judiciare penale sau altor persoane care acționează pentru acestea (de pildă, martori, colaboratori) să provoace o persoană să săvârșească ori să continue săvârșirea unei fapte penale în scopul obținerii unei probe.

Provocarea, consideră autorul, reprezintă acțiunea neloială realizată în scopul obținerii de probe, constând în determinarea cu știință a unei persoane să comită o infracțiune (agentul provocator se află, practic, din punct de vedere al dreptului substanțial, în postura instigatorului care determină o persoană să ia o rezoluție infracțională) sau să continue săvârșirea unei infracțiuni; astfel provocarea constituie una din sursele nulităților în procesul penal, care are ca efect subsecvent excluderea probelor obținute ca urmare a provocării [13, p.201; 14, p.312].

În speță, în cauza *Vanyan vs. Federația Rusă*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că acuzarea nu a prezentat instanței nici o probă în privința bănuirii reclamantului în comercializarea drogurilor până la inițierea măsurilor operative de investigații și că infracțiunea ar fi fost comisă fără implicarea organelor de poliție. Curtea Europeană a concluzionat că organele de poliție au provocat procurarea drogurilor de către reclamant, că intervenția organelor de poliție și folosirea ulterioară a probelor obținute prin această intervenție în procesul de judecată au subminat echitatea judecării cauzei [16].

De asemenea, CtEDO a decis că, „dacă intervenția agenților infiltrați este admisibilă în măsura în care ea este circumscrisă și încadrată de garanții, nu este justificată, însă, utilizarea de elemente obținute în urma unei provocări polițienești: un asemenea procedeu este susceptibil de a-l priva pe acuzat definitiv și irevocabil de un proces echitabil”. În consecință, „proba obținută prin intermediul unei provocări polițienești trebuie să fie înlăturată”.

CtEDO a stabilit că „există provocare polițienească atunci când agenții implicați nu se limitează să examineze de o manieră pur pasivă activitatea delictuoasă, ci exercită asupra unei persoane o influență de natură a o incita să comită o infracțiune pe care altfel n-ar fi comis-o, pentru a face posibilă apoi constatarea. *Per a contrario*, în lumina jurisprudenței CtEDO, provocarea polițienească este admisibilă atunci când nu a avut ca efect determinarea la acțiuni infracționale, ci numai descoperirea existenței acestora, pentru a permite probarea lor sau pentru a opri continuarea. O asemenea provocare este numită provocare la probă, în opoziție cu provocarea, prohibită, la comiterea unei infracțiuni [15].

În jurisprudența sa recentă, CtEDO a dezvoltat conceptul de „*provocare*” distinct de folosirea legitimă a operațiunilor sub acoperire, subliniind încă o dată obligația instanțelor naționale de a proceda la o examinare atentă a materialelor din dosar în cazul în care inculpatul invocă instigarea din partea poliției.

În context, reținem că potrivit pct.25.4. din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru infracțiunile de corupție”, nr. 11 din 22.12.2014 [6]: „orice declarație că acuzatul a fost provocat la săvârșirea actelor de corupție urmează a fi analizată de către instanțele de judecată în hotărârile sale și este sarcina acuzării să demonstreze că nu a fost o provocare”.

De asemenea, CtEDO a mai stabilit că nu se poate reține provocarea acuzatului de către organele judiciare, în măsura în care intenția infracțională era deja luată, existând predispoziția făptuitorului de a comite infracțiunea (și nu creată prin acțiunea organului judiciar), iar autoritățile judiciare aveau motive întemeiate să suspecteze activitățile ilicite ale persoanei respective [11, p. 103; 13, p. 197-198].

Or, simpla interdicție a acțiunilor de provocare a persoanei la săvârșirea infracțiunii nu este suficientă pentru a exclude utilizarea ei în combaterea fenomenului infracțional, iar sancțiunea procesuală de excludere a probelor obținute în rezultatul acestor manopere nu poate fi eficientă atâta timp cât acțiunea respectivă este, de cele mai multe ori, dacă nu la limita legalității, apoi invizibilă pentru participanții la procesul penal și de multe ori nesensată chiar de către persoanele vizate [13, p. 198, 202].

Delimitarea măsurilor operativ-investigative și a acțiunilor procesual-penale. Admisibilitatea și importanța lor în cadrul probatoriului

O altă problemă care apare la aprecierea rezultatelor măsurilor operativ-investigative, ține de lipsa unei delimitări clare între măsurile operativ-investigative și acțiunile procesual-penale. Să luăm, de exemplu, experimentul operativ. Adresarea ofițerului de investigații către persoană și solicitarea de a i se transmite banii obținuți în calitate de mită pe durata secretă a acestei măsuri operativ-investigative și de a explica proveniența lor înseamnă că această persoană este, oficial, bănuită de comiterea infracțiunii, iar libertatea sa este îngrădită. Eschivarea de la comunicarea cu ofițerul de investigații și acțiunea după bunul plac sunt imposibile. Din acest moment persoana vizată trebuie să beneficieze de o informație corespunzătoare privind drepturile și obligațiile pe care le are, despre fapta de care este bănuit și, respectiv, să aibă posibilitatea de a se apăra eficient. Atunci când persoana oficială (ofițerul de investigații) în cadrul măsurii operativ-investigative, efectuate în privința cetățeanului a cărui drepturi constituționale (libertatea, inviolabilitatea etc.) sunt realmente îngrădite prin actul de reținere, înfăptuiește chestionarea ei cu scopul de a stabili faptele și circumstanțele care demască persoana în comiterea infracțiunii, în privința acesteia sunt aplicate nemijlocit normele constituționale, în special cele care garantează dreptul la asistență juridică și dreptul de a nu mărturisi împotriva sa.

Explicația (procesul-verbal privind chestionarea) acestei persoane în lipsa garanțiilor procesual-penale nominalizate nu poate fi examinată în calitate de probă admisibilă. Obiectele și documentele (drogurile, banii, bunurile materiale) ridicate de ofițerul de investigații de la anumite persoane nu pot fi, de asemenea, folosite ca probe, deoarece percheziția (inclusiv cea corporală) nu face parte din categoria măsurilor speciale de investigații. Transmiterea benevolă a bunurilor, fără explicarea dreptului de a nu răspunde la întrebări, cel puțin până la prezentarea avocatului și obținerea asistenței juridice calificate, trezește și ea anumite suspiciuni. Unicele acțiuni admisibile în asemenea cazuri sunt cercetarea la fața locului și examinarea corporală. Acestea pot fi temeiuri pentru începerea urmăririi penale și efectuarea cercetărilor.

Măsurile operativ-investigative care însoțesc urmărirea penală nu pot înlocui acțiunile procesuale prevăzute de legea de procedură penală. Scopul activității speciale de investigații este de a obține informații, iar odată cu realizarea lui, ea încetează. Dacă informațiile descoperite în procesul activității speciale de investigații vorbesc despre comiterea infracțiunii (primirea banilor, comercializarea drogurilor etc.) urmează a fi luată imediat hotărârea

privind începerea urmăririi penale, reținerea și audierea bănuitului, efectuarea percheziției corporale și a încăperilor. Pentru a organiza efectuarea acțiunilor procesuale cu respectarea prevederilor legii procesual-penale (predarea făptuitorului organelor de urmărire penală sau invitarea ofițerului de urmărire penală la locul comiterii infracțiunii, invitarea avocatului, pregătirea actelor procesuale necesare etc.) este prevăzut termenul de trei ore (art. 167 alin. (1) Cod de procedură penală al Republicii Moldova). În aceste condiții, intervalul de timp vizat este suficient pentru a purcede la colectarea informațiilor probatorii în ordinea stabilită de Codul de procedură penală, care asigură respectarea drepturilor persoanei și admisibilitatea probelor formate în baza activității speciale de investigații. Respectarea prevederilor legii va exclude toate dubiile determinate de substituirea activității procesuale prin cea operativ-investigativă, va înlătura crearea artificială a problemelor în materia legalizării și documentării rezultatelor activității speciale de investigații.

Măsurile operativ-investigative și acțiunile de urmărire penală sunt similare după conținut și diferite după formă. În aceste condiții, urmează să reținem că acțiunile de urmărire penală, spre deosebire de măsurile operativ-investigative, prevăd și asigură garanțiile constituționale reale ale drepturilor și libertății persoanei [20, p. 224].

Admisibilitatea probelor și dreptul persoanei la asistență juridică în procesul efectuării măsurilor speciale de investigații

O altă întrebare ce trebuie clarificată ține de dreptul persoanei la asistență juridică calificată în procesul efectuării unei asemenea măsuri operativ-investigative cum este chestionarea. Aici susținem că normele care stabilesc drepturile și obligațiile ofițerului de urmărire penală și a organelor ce efectuează activitatea specială de investigații nu pot fi aplicate față de bănuit, învinuit cu ignorarea prevederilor legii procesual-penale privind drepturile acestor participanți la proces. Normele ce reglementează activitatea specială de investigații, nici aparte, nici de comun cu prevederile constituționale și cele procesual-penale, nu pot figura în calitate de temei juridic pentru „discuțiile” purtate de ofițerii de investigații în condiții de izolator de detenție cu scopul de a influența bănuitul, învinuitul și a obține declarații demascatoare. Legea cu privire la activitatea specială de investigații nu permite chestionarea bănuitului, învinuitului în absența avocatului și fără explicarea dreptului de a refuza participarea la asemenea acțiuni. Acordarea acestor garanții nu este determinată de statutul formal al bănuitului, învinuitului, ci de necesitatea acordării asistenței juridice de către avocat în legătură cu efectuarea acțiunilor procesual-penale și operativ-investigative, orientate spre demascarea persoanei în comiterea infracțiunii.

Discuții și concluzii

La asigurarea admisibilității folosirii în calitate de probe a informațiilor obținute în cadrul activității operativ-investigative contribuie și prevederile art. 20 (**Procedura autorizării măsurilor speciale de investigații**) din Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații: „Măsurile speciale de investigații specificate la art. 18 alin. (1) pct. 1) se autorizează în condițiile Codului de procedură penală al Republicii Moldova”. Această normă legală are în vedere autorizarea de către judecătorul de instrucție a următoarelor măsuri operativ-investigative: a) cercetarea domiciliului și/sau instalarea și el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat; b) supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice ce asigură înregistrarea; c) interceptarea și înregistrarea comunicărilor și imaginilor; d) reținerea, cercetarea, predarea, percheziționarea sau ridicarea trimerilor poștale; e) monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice; f) monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară; g) documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistem de poziționare globală (GPS) sau prin alte mijloace tehnice; h) colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice.

Respectiv, informațiile obținute în rezultatul unor măsuri și acțiuni neautorizate de către judecătorul de instrucție nu pot fi examinate în calitate de probe admisibile. Despre aceeași situație putem vorbi și în cazul măsurilor speciale de investigații care trebuie autorizate de către procuror, prevăzute la art. 18 alin. (2) din Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații.

Codul de procedură penală și legislația privind activitatea specială de investigații prevede și dreptul participanților la proces de a contesta admisibilitatea folosirii datelor obținute prin activitatea operativ-investigativă în calitate de probe în cadrul urmăririi penale și la examinarea cauzelor penale în instanța de judecată.

Astfel, este evident că activitatea specială de investigații reprezintă o componentă importantă a urmăririi penale, față de ea fiind înaintate aceleași cerințe. Doar în condițiile respectării cerințelor legii, rezultatele activității speciale de investigații sunt capabile să servească la realizarea sarcinilor și scopurilor procesului penal.

De asemenea, cu titlu de **lege ferenda**, propunem:

- 1) completarea Legii Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații cu art. 21 „**Bazele juridice ale activității speciale de investigații**” în următoarea redacție: „*Constituția Republicii Moldova fixează principiile de bază privind raporturile juridice dintre organele de drept și persoanele fizice*”

și juridice în lupta contra infracționalității. La aceste principii se atribuie: recunoașterea drepturilor și libertăților persoanei în calitate de valoare supremă în stat; egalitatea cetățenilor în fața legii; respectarea normelor internaționale în materia drepturilor omului; asigurarea dreptului privind inviolabilitatea persoanei, domiciliului, proprietății și a vieții private; protecția juridică a drepturilor și libertăților persoanei; prezumția de nevinovăție; fixarea, asigurarea și reglementarea ordinii juridice privind îngrădirea drepturilor fundamentale ale cetățenilor în vederea atingerii scopurilor de utilitate socială”;

- 2) completarea art. 4 „**Activitatea specială de investigații și drepturile omului**” din Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații cu alin. (1¹) în următoarea redacție: „*Activitatea specială de investigații, după conținut, scopuri și modalități de realizare, nu poate limita și îngrădi drepturile constituționale ale persoanei*”.

Referințe bibliografice:

1. Constituția Republicii Moldova. Nr. I din 29 iulie 1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1. În vigoare din 27.08.1994.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr. 122 din 14.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 248-251.
3. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale din 04 noiembrie 1950. Semnată de către Republica Moldova la 13 iulie 1995, ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.1298-XIII din 24 iulie 1999. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1999, nr. 54-55/502.
4. Declarația Universală a Drepturilor Omului. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 217 A (III) din 10.12.1948. În: *Tratate internaționale*. Vol. I. Chișinău, 2001, p. 11-18.
5. Desportes F., Cousquer-Lazerges L. *Traité de procédure pénale*. Vol. I Paris Economica, 2009. 2166 p.
6. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru infracțiunile de corupție”, nr.11 din 24.12.2014. În: *Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova*, 2015, nr.5, p. 4-12.
7. Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală. Nr. 333 din 10.11.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 195-198.
8. Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații. Nr. 59 din 29.03.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 113-118.
9. Mateuț Gh. *Tratat de procedură penală. Partea generală*. Vol. II. București C.H. BECK, 2012. 915 p.
10. Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice. Adoptat prin Rezoluția Adunării Generale a ONU nr.2200 A (XXI) din 16 decembrie 1966, art. 9 alin. 4. În: *Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte*. Vol. I. Chișinău, 1998. p. 30-50.
11. Petre A., Trif V. *Constatarea infracțiunilor de corupție*. București: C.H. BECK, 2016. 198 p.
12. Pradel J. *Droit pénal comparé*. 2e édition. Paris: Dalloz, 2002. 803 p.
13. Rusu V. Ilegalitatea actelor de provocare, facilitare sau încurajare a persoanelor la comiterea infracțiunii prin prisma reglementărilor naționale și internaționale: În: *Relevanța și calitatea formării universitare: competențe pentru prezent și viitor. Materialele Conferinței științifice internaționale consacrată celor 75 de ani de la fondarea Universității Bălțene din 9 octombrie 2020*. Vol. II. Bălți, 2020, p.197-203.
14. Udrioiu, M. ș.a. *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*. București: C.H. BECK, 2015. 1691 p.
15. Case of Ramanauskas v. Lituania. ECHR, 05 february 2008. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-116909> (vizitat 09.02.2022).
16. Case of Vanyan v. Russia, ECHR, 15 December 2005. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-71673> (vizitat 09.02.2022).
17. Valkeneer C. *La tromperie dans l'administration de la preuve pénale*. Bruxelles: Larcier, 2000. 711 p.
18. Гесснер Р., Херцог У. За фасадом права: Методы новой тайной полиции. Москва, 1990. 222 с.
19. Доля Е.А. *Использование в доказывании результатов оперативно-розыскной деятельности*. Москва: СПАРК, 1996. 111 с.
20. Калюжный А.Н., Флоря Д.Ф. *Особенности расследования преступлений, связанных с незаконным оборотом наркотических и психотропных веществ*. Москва: Юрлитинформ, 2010. 254 с.
21. Кучерук Д.С. *Использование результатов оперативно-розыскной деятельности в доказывании по уголовным делам о взяточничестве. Автореферат диссертации кандидата юридических наук*. Нижний-Новгород, 2011. 37 с.
22. Поляков М.П. *Уголовно-процессуальная интерпретация результатов оперативно-розыскной деятельности*. Нижний-Новгород: Нижегородская Правовая Академия, 2001. 262 с.
23. Семенцов В.А., Сафонов В.Ю. *Правовые предпосылки и этапы реализации результатов оперативно-розыскной деятельности в досудебном производстве. Монография*. Екатеринбург: Уральская государственная юридическая академия, 2006. 136 с.
24. Шейфер С.А. Использование непроцессуальных познавательных мероприятий в доказывании по уголовному делу. В: *Государство и Право*, 1997, №9, с. 57-63.
25. Шейфер С.А. *Доказательства и доказывание по уголовным делам: проблемы теории и правового регулирования*. Москва: Норма, 2008. 238 с.
26. Шумилов А.Ю. *Юридические основы оперативно-розыскных мероприятий. Учебное пособие*. Москва: Изд. Шумилова И.И., 1999. 128 с.